

in Nikolaj Turnski. Dne 16. decembra meseca so bili poslanci poslednjič pred kraljem. Trojan Turjaški je govoril v imenu Kranjcev, in kralj je dejal poslancem: „Nadejam se da bodete, zvesti naši podložniki, ostali pri nas. Vedno Vam hočem biti milostljiv kralj in skoro pridem k Vam“. Trojan Turjaški je odgovoril, da bode našlo Njega Veličastvo vedno pobožne in zveste podložnike v teh deželah. Naposled je segel kralj poslancem v roko, in ko jim je kardinal Mola izročil darove, bili so odpušteni. (Dalje prih.)

Umetnost.

„Glasbena Matica“ je letos razposlala svojim članom tudi „Teoretično-praktično klavirsko šolo“, spisal Ant. Foerster. Op. 40., III. zvezek. Natisnila Engelmann in Mühlberg v Lipsiji. Tržna cena 1 gld. 10 kr.

To najnovejše delo nam jako ugaja. Bolj ko pregledujemo to šolo, bolj spoznavamo praktično in umetniško roko slavnoznane skladatelja. Vaja naslanja se na vajo; iz vsega pa nam veje prava, nenavadno lepa, izvirna muzika, ki poučuje deco v materinem jeziku in jo razveseljuje z znanimi domačimi pesnimi. Vsak učitelj naj seže po tej šoli, ker otroci se bodo radi iz nje učili. Prav iz srca ji torej želimo mnogo marljivih učencev!

D o p i s i.

Iz Štajarske. V smislu § 18. postave z dne 4. febr. 1870. l. se delé šole na Štajarskem z ozirom na povprečno ceno najvažnejšega živeža in na krajne razmere v 4 plačilne razrede. To razdelitev opravlja visoki c. kr. deželni šolski svet od 10—10 let ne izključajoč poročil prejšnjega desetletja. Zadnja regulacija se je vršila l. 1880., v smislu navedene postave ima se torej prihodnja regulacija vršiti l. 1890. Učitelji I. in II. plačilnega razreda so večinoma mestni učitelji, učitelji III. in IV. plačilnega razreda pa na deželi, bodi si v vaseh, bodi si v trgih. Primerjamo li tržne cene po mestih s tržnimi cenami na deželi, najdemo bistveni razloček med obema kategorijama. Učitelj na deželi ima mnogo manjšo plačo, nego v mestu, ter mora za svojo manjšo plačo živež dražje kupovati, nego mestni, in vesel mora biti, če ga še dobi za dražjo ceno, čeprav še posebej plača pot. Isto razmerje vlada pri duševni hrani. V mestu gre učitelj za nekoliko novčičev v kavarno, kjer čita vse mogoče časopise; na deželi bi si jih moral za drag denar naročevati. Uvažujoč ta bistveni razloček tržnih cen in plačilnih razredov, povzdiga učiteljstvo IV. plačilnega razreda svoj glas, da bi se v l. 1890. njih šole uvrstile v III. plačilni razred. Prvo se v tem oziru oglašá Šmarijsko-Rogatsko učiteljsko društvo, katero je v svojem zborovanju dne 1. oktobra t. l. sklenilo obrniti se na sl. c. kr. okrajni šolski svet Šmarijski in Rogatski s prošnjo, da bi ista blagovolila pri vis. c. kr. deželnem šolskem svetu posredovati to regulacijo. Prošnja obsega tržno ceno obeh okrajev s potrebnimi dokazili in tržne cene mest na Štajarskem. A samo prositi in svoj glas povzdigovati, da bi se reklo: »das sind Jammervögel«, ni dovolj, treba je tudi pri krajnem šolskem svetu, kot najnižji inštanci praktično delovati. Krajni šolski sveti so namreč prvi kompetentni za časa regulacije sestavljati tržne cene svojega kraja; kajti po § 14. točka 1. postave z dne 8. febr. 1869. l. spada določitev plače učiteljstva v njihovo področje. Posreči li se učitelju dobiti ali sam ali s posredovanjem drugih množ pri seji večino glasov za ta predlog in se protokoliran sklep, utemeljen z zadostnimi razlogi pošlje uradno višjim inštancam, po strani pa še učiteljstvo privatno prošnjo v obliki društvenih sklepov itd. na okrajne šolske svete, smemo se nadejati kakega pobjeska. Pri nas na Štajarskem ima namreč podučitelj IV. plačilnega razreda le 440 gld., učitelj istega razreda 550 gld., III. plačilnega razreda pa prvi 480 drugi 600 gld. Pobjesek bi bil sicer neznamen, a če pomislimo, da je pri nas vsled zeló razširjene obrti in trgovine promet kaj živahen, vsled tega živež drag, nam je tak, če tudi neznamen pobjesek dvakrat »dobro došel«. In ker imamo pri nas na Štajarskem skoro v vsakem okraju svoje okrajno učiteljsko društvo, nadejati se je, da bodo temu primeru Šmarijsko-Rogatskega učiteljskega društva sledila tudi druga društva; kajti gotovo nas vse na istej nogi čevlji žu. Tudi na Českem je učiteljstvo istim potem doseglo, da se je IV. plačilni razred odpravil. Mi bi bili zadovoljni, če se IV. plačilni razred vsaj odpravi tam, kjer učitelji s to plačo težko živé.

R. K.

Iz Leskovca. (Okrajna učiteljska konferencija za Krški šolski okraj). Običajna učiteljska konferencija za Krški okraj vršila se je v 3. dan avgusta t. l. pod privedstvom c. kr. okr. šol. nadzornika g. Fr. Gaberšeka v šolskem poslopju v Krškem.

Navzočih bilo je 42 učiteljev in učiteljic. Kot gosta sta bila prisotna gđc. R. Clarici, učit. kandidatinja iz Ljubljane in g. I. Pretnar, nadučitelj v Srednji Vasi.

Gospod c. kr. nadzornik otvori zborovanje točno ob 1/2 9. dopoldne ter v svojem uvodnem govoru navaja pred vsem svoje imenovanje c. kr. okr. šolskim nadzornikom za Krški okraj in razlaga pomen in važnost učiteljskih konferencij.

Zagotavljajoč, da bode z vzemi močmi deloval na to, da se šolstvo tega okraja povzdigne na ono stopnjo, katero je mogoče doseči v sedanjih razmerah, prosi učiteljstvo, da ga smatra za svojega svetovalca, prijatelja in vodnika ter da mu kaže zaupanje in ljubezen. Gospod nadzornik poudarja svoje popolno pravičnost in objektivnost pri presojevanju učnih uspehov učiteljstva ter vzbuja k vestnemu izpolnjevanju učiteljskih dolžnosti, rekoč: Kdor izpolnjuje vestno svoje dolžnosti, temu je vse lahko in njegovi uspehi so potem gotovo povoljni. Nato se spominja premisljivega zaščitnika in podpornika šolstva, našega presvetlega cesarja Franca Josipa I., ki prav po očetovski čuva nad vsemi svojimi národí, da bi bili vsi njegovi otroci deležni vedno večje omike. S toplimi besedami se spominja prebriske izgube preljubljenega cesarjeviča in ponosa vse Avstrije, nadvojvode Rudolfa, ki je bil uzoren prijatelj šolstvu. Dalje omenja g. predsednik, da je globoko sožalost nad to bridko izgubo izjavil v imenu vsega šolskega okraja potom g. c. kr. okrajnega glavarja na višje mesto ter pozivlja zbrano učiteljstvo, da zakliče: »Bog ohrani, Bog obvari in krepečaj našega milega cesarja Franca Josipa I., na kar konferencija zakliče trikratno »Slava« in »Živio!«

(Dalje prih.)

Iz Postojne. (Zakasnjeno). Važno se mi zdi, da častitim gg. tovarišem povem, da nam je v minulem šolskem letu nemila smrt pobrala dva vrla moža in šolnika. V prvi polovici meseca junija t. l. umrl je v Senožečah g. Karol Demšar. Pokojnik prišel je še prav mlad kot učitelj v Senožeče, postal potem, ko je bila šola razširjena, nadučitelj ter opravljal prav vzgledno to svojo službo do upokojenja. Ljudstvo ga je sploh spoštovalo. Koj po njegovem upokojenju postal je župan Senožeški ter oskrboval jako vestno in marljivo to častno mesto. Pokojnik bil je tudi 6 let okrajni šolski nadzornik in potem pa zastopnik učiteljstva v okrajnem šolskem svetu. Mež učiteljstvom je bil jako priljubljen in to po vsej pravici, kajti bil je jako pravičen nadzornik in neboječ zastopnik svojih tovarišev. Nikdar ni nikomur škodoval, pomagal pa vselej, kjer je le mogel. Njegovo človekoljubno delovanje priznal je sam presvili cesar ter ga odlikoval z zlatim križcem. Blag mu spomin!

V drugi polovici meseca junija preselil se je v boljši svet jekleni značaj in starosta učiteljstva v našem okraju g. Andrej Legat, učitelj v Budanjah. Ni izrazov, da bi mogel dovolj dostojno popisati značajno delovanje na šolskem in národnem polju pokojnega Andreja. V šoli bil je nad vse marljiv in vesten učitelj, pa tudi zunaj šole bil je najboljši svetovalec pri prostem ljudstvu ter ga budil in dramil iz národnega spanja. Nad vse laskavo in častno pripovedujejo o njegovem neumornem delovanju njegovi nekdanji učenci iz Zagorja na Pivki, kjer je služboval celó 14 let, potem je bil pa prestavljen v Košano. Pa tudi tã ni imel miru, zopet so ga prestavili v Budanje, kjer je ostal do prerane smrti njegove, zapustivši vdovo in nepreskrbljene otroke. Kakó zeló je bil preblagi pokojnik priljubljen pri ljudstvu in svojih kolegih, pričal je njegov veličasten pogreb. Izmej tovarišev zbralo se nas je 22 okoli njegove krste, ter ga spremili k večnemu počitku, kojega je na tem svetu zaman iskal. Njegovega pogreba udeležili so se tudi malone vsi Budanjski občani s šolsko mladino in mnogo družega ljudstva od blizu in daleč. Pokojnik živel je tudi v najlepší slogi in prijateljstvu s č. g. župnikom Budanjskim; to slišali smo iz prav modro sestavljenega govora č. g. župnika, v kojem se je poslavljajl še jedenkrat od prerano umrlega učitelja Budanjske mladine. Saj pa tudi v prenatlačeni cerkvi niti jedno okó ni ostalo suho in kako bi bilo to tudi drugače mogoče, ker prišla je vsaka beseda iz dna srca in segala zopet v srce. — Če se je pri komu izpolnil pregovor: »Quem dii odere, magistrum fecere«, gotovo se je pri g. Legatu. Za svoje trudapolno delovanje ni žel pozemskih plačil in slave, in tudi na njem uresničile so se besede, koje je imel slavni pedagog Trotzendorf na svojem nagrobnem spominku napisane, namreč: »Leider ist es zuletzt in der oft undankbaren Welt der meisten Lehrer Lohn, dass sie arm sterben«. — Pokojnik je bil tudi prvi, ki je sprožil misel, da bi se postavil iz prostovoljnih doneskov Miroslavu Vilharju spomenik. In res postala bode njegova misel meso in kri in ne bode dolgo, ko bode stal v metropoli notranjski krasen Vilharjev spomenik, ki bode pričal, kako slovenski národ čisla zaslužne svoje moža.

Blagi pokojnik! le uživaj zaslužen plačilo za svoj trud na zemlji, le uživaj mir, kojega na tem svetu nisi našel! V ogledalu tvojega delovanja v tej solzni dolini odseva ti v rajskih visavah prijazen obraz, znamenje blagega človekoljubja. Počivaj sladko ter radostno glej na nravne, neomahljive značaje, koje si s svojim vzgledom vzgojeval!

Jakob Dimnik.

Iz Predoselj nad Kranjem. Slavnj rojstveni god v 18. dan avg. našega presvetlega cesarja dobila je naša šolska mladež novo, krasno in dragoceno šolsko zastavo.

Ob 3. uri popoldne zbrala se je šolska mladina, kakor tudi obilo občinstva na okrašenem kraju pred šolskim poslopjem z zastavo v prisotnosti krajnega šolskega sveta in mnogo gospode.

Deklica nesla je na blazinicj svilnate trakove z zlatim napisom: »V spomin 40 l. vlade Njih veličanstva presvetlega cesarja Fran-a Josip-a I. 1848—1888.« Pred šolo blagoslovil je zastavo preč. g. Josip Krčon, tukajšnji župnik in knezo-škofovski svetovalec.

Trakove pripela je visokorodna gospa baronica Evgenija Cojz-ova pl. Edelsteinska z Brda. Po blagoslovljenji govoril je preč. g. župnik, ki je mej drugim rekel, da naj se mladina vojskuje zoper vse svoje sovražnike, ki jo hočejo užé v mladih letih pokvariti in tudi zoper prirojeno hudo nagnjenje, zlasti zoper svojeglavnost, zoper lenobo, zoper razposajenost in zoper pohujsljive ljudi po vzgledu sv. Alojzija, čigar podoba je na zastavi in pod varstvom preblažene in prečiste Device Marije, ki se vidi na zastavi.

Potem sklenil je svoj govor z besedami: »Bog nam ohrani še mnogo, mnogo let preljubega cesarja!« kar so vsi navzoči trikrat ponovili.

Tudi topiči so zagrmeli ter pevci zapeli cesarsko pesem. Zatem zahvalilo se je šolsko vodstvo visokorodni gospej Evg. Coiz-ovi kot kumici v imenu šolske mladine, ki je prevzela to častno opravilo.

Omeniti mi je še, da šolska zastava je zares krasna in da blagorodna gospa A. Hofbauer v Ljubljani vso zahvalo zasluži, ker je tako lepo zastavo naši šoli oskrbela.

Zato pa tudi svetujemo vsakemu, ako kdo kaj enacega želi si naročiti, naj se obrne do gospe Hofbauer v Ljubljani, kjer se mu bode vestno postreglo.

France Gros,
šolski voditelj.

Iz Ljubljane. Imenovanje. Gospod okrajni glavar Josip Merk v Kranji je imenovan svetnikom deželne vlade in poročevalcem za administrativne in ekonomične stvari v deželnem šolskem svetu za Kranjsko.

— Odlikovanje. Presvetli cesar je z Najvišjim sklepom s 16. dne oktobra t. l. ravnatelju na tukajšnji višji realki in šolskemu svetniku, dr. Ivanu Mrhalu (ki je upokojen) podelil viteški križ Franc-Jozefovega reda. Čestitamo!

— Slavnostna izročitev zlatega zaslužnega križca umirovljenemu vodji gospodu Leopoldu Belarju vršila se je v 13. dan preteč. m. ob 11. uri v mestni šoli na Cojzovi cesti, raz katero so vihrale cesarske, narodne in mestne zastave. Vsi učenci te mestne ljudske šole nastavljeni so bili v veži, po stopnjicah in hodnikih kot živ špalir naše prihodnosti. Voditelj gospod Raktelj vzprejemal je goste, ki so se zbirali v lepo okrašeni dvorani, kjer so bili učitelji in učiteljice vseh ljudskih šol Ljubljanskih, udje deželskega sveta, profesor Tomo Zupan, kanonik Zamejec in mnogo družih odličnih gostov. Točno ob 11. uri prišel je gospod župan Grasselli v spremstvu magistratnega uradnika gospoda Laha. Gospod župan izrekel je v svojem govoru, da mu je velika čast, izročiti po naročilu gospoda deželnega predsednika barona Andr. Winklerja kot načelnika deželnega šolskega sveta voditelju gospodu Belarju častno znamenje najvišjega odlikovanja. G. župan naglašal je dolgeletne zasluge slavljenca, potem pa pripel mu odliko na prsi, želeč mu, naj bi dolgo vrsto let zdrav in vesel užival veselje na tem cesarskem odlikovanju. Voditelj gospod Belar se do solz ganjen zahvali na cesarski milosti, in prosi gospoda župana, naj na Najvišjem mestu blagovoli prijaviti to zahvalo za izredno počeščenje, ki mu je neizbrisljivo priznanje njegove skromne, a po najboljši volji zmirom vestne delavnosti. Konečno zakliče trikrat »Slava!« in »Živio!« Nj. Velečastvu presvetlemu cesarju, kateremu vsi zbrani pritrde, na kar je zaorila cesarska pesen od tal do drugega nadstropja iz več nego 400 grl naše nadepolne mladine. Na to poprime besedo mestni šolski nadzornik g. prof. Levec; v daljšem, jako zanimivem govoru pozdravlja slavljenca, zahvalil se je v prvo g. županu Grasselliju, da je kot načelnik mestnega šolskega sveta, dal prvi povod Najvišjemu odlikovanju g. Belarja. Ta redka današnja slavnost navdaje učitelje z nekakim upravičenim ponosom. Veseli vse učitelje, da je odlikovan ljudskošolski učitelj, veseli jih pa še to, da je odlikovan mestni učitelj Ljubljanski. Ko je današnji gospod odlikovanec pred 41 leti nastopil prvo svojo službo v neznatnem kraju na Notranjskem, takrat pač ni mislil, kakšen lep napredek bode storilo ljudsko šolstvo v bližnji prihodnosti. Toda kot vesten učitelj je imel vedno

pred očmi vse mnogovrstne dolžnosti svojega stanú, izobraževal se je sam in napredoval, da so ga šolska oblastva naposled izpoznala vrednega poklicati ga za učitelja v deželno stolno mesto. Ko je g. Belar pred 27. leti prišel v Ljubljano, imelo je deželno stolno mesto okolu 30 ljudsko-šolskih razredov, letos jih ima 93! Število ljudsko šolo obiskujočih otrok je se l. 1873. znašalo 2541 (1309 dečkov, 1232 deklic), l. 1889. pa je bilo 4382 javne in privatne šole v Ljubljani obiskujočih otrok (2314 dečkov, 2068 deklic); njih število je tedaj v 12 letih poskočilo za dobrih 71%! Te številke bistveno pojasnujejo velik napredek ljudskega šolstva v stolnem mestu Ljubljanskem, h kateremu je današnji odlikovanec pripomogel po svojih najboljših močeh. To delovanje njegovo pa je tudi na Najvišjem mestu našlo zaslužno priznanje, in ljudskega učitelja, za katerega se pred 40 leti nihče ni zmenil, krasi danes zlati zaslužni križec. Cesarska milost pa, ki je obsijala današnjega odlikovanca, razlija blagovoljne žarke svoje tudi na vse učiteljstvo, posebno Ljubljansko. Vsi, ki so udeleženi pri ljudskem šolstvu Ljubljanskem, se bodo hvaležne izkazali za to čast in vzgajevali po gaslu presetlega cesarja »Viribus unitis«, mladino našo tako, da vzrastejo iz nje verni sinovi domovini, cerkvi in Avstriji! Govor šolskega nadzornika je bil z veliko pohvalo vzprejet, na kar se je zahvalil g. Belar šolskemu nadzorniku g. prof. Levcu za vsekdar izvrstno nadzorovanje mestnih šol, katero je bilo ljubeznjivo, dobrega pouka polno, in kateremu slediti je bilo vsekdar veselje učiteljstva. Zahvali se slavljeneec tudi gospodu deželnemu predsedniku baronu Winklerju, velikemu pospeševalju ljudskega šolstva in mu zakliče »Slava«, vsem učiteljem, posebno onim II. mestne šole, katere prosi, naj bi podpirali njegovega naslednika voditelja gospoda Raktelja jednako kakor njega. Ko se je g. Smerekar odlikovancu g. Belarju kot duhovnik še posebno zahvalil na izvrstnem vodstvu, bila je slavnost končana in čestitali so odlikovancu še posamičniki.

V sredo potem, t. j. v 16. dan t. m. so mestni učitelji in učiteljice v polnem številu praznovali odlikovanje g. Belarja še z lepim zabavnim večerom, h kateremu je prišlo mnogo odličnih gostov. Vrstili so se govori, med drugimi najpred napitnica presvetlemu cesarju s trikratnim »Slava!«

Premene pri učiteljstvu.

G. Ivan Raktelj, učitelj pri sv. Gregorji, dobil je stalno uč. službo v Šent-Mihaelu pri Novem Mestu. — Premeščena sta gg.: Peter Pogačnik, učitelj v Blagovici, k sv. Gregorju in Ivan Pregelj, učitelj v Olševku, na sv. Goro. G. Dav. Judnič, učitelj v Balta Vasi, je imenovan stalnim nadučiteljem v Ūrmošnjicah.

Št. 712

Razpisi učiteljskih služeb.

okr. š. sv. Na trirazrednici v Domžalah je tretja učiteljska služba (za možko ali žensko učiteljsko moč) izpraznjena. Dotične prošnje naj se do 5. novembra 1889. l. vlagajo pri tukajšnjem uradu. C. kr. okrajni šolski svet v Kameniku dne 17. oktobra 1889. l.

Št. 1050

okr. š. sv. Na trirazredni ljudski šoli v Dobrepolji tretja učiteljska služba s 400 gl. letne plače in s prostim stanovanjem v stalno, oziroma v začasno nameščenje. Prošnje naj se vlagajo do 15. novembra t. l. pri tukajšnjem uradu.

C. kr. okrajni šolski svet v Kočevji v 24. dan oktobra 1889. l.

Na enorazrednici v Trnovem drugo učiteljsko mesto s 500 gl. letne plače. Prošnje naj se do 5. novembra t. l. vlagajo pri tukajšnjem uradu.

C. kr. okrajni šolski svet v Postojni v 18. dan oktobra 1889. l.

Št. 1198

okr. š. sv. Na četverorazredni ljudski šoli v Radečah pri Zidanem Mostu se s tem namešča četrta učiteljska služba s 400 gl. letne plače.

Prosilci za to službo naj svoje pravilno obložene prošnje po predpisanem uradnem potu semkaj vlagajo do 30. dne novembra t. l.

C. kr. okrajni šolski svet v Krškem dne 25. oktobra 1889. l.

 Vse one p. n. častite gg. naročnike, kateri naročnino na „Učiteljskega Tovariša“ še niso plačali, še jedenkrat uljudno prosimo, da isto v kratkem blagovolé storiti, da se jim bode mogel list redno pošiljati.

Založništvo „Učit. Tovariša“.